

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 47

С Т А Т Т І

Одеса – 2024

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить **статті** окремих учасників **XXX** наукової конференції здобувачів вищої освіти **«Історичний досвід і сучасність»**.

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор
(НУ «Одеська політехніка»).

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Рецензенти:

Колбіна Л. А., кандидат педагогічних наук, доцент
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Мельник Ю. П., кандидат політичних наук, доцент
(Одеський державний аграрний університет).

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2024.

(С) Букач В. М., упорядник, 2024.

його творчої особистості. Майбутнє за синергією науки й креативності, за інноваційно й творчо мислячою особистістю, яка вміє застосовувати знання на практиці – є гарантією творчості у педагогічній сфері. У здобувачів вищої освіти необхідно формувати прагнення до активного творчого розвитку. При цьому важливе значення набуває самореалізація особистості в адаптивній, евристичній та креативній формах. Адже сучасність нас ставить перед фактом безперервної освіти, яка дозволяє особистості постійно перебувати в загальному руслі розвитку цивілізації, підтримувати власну конкурентоспроможність протягом життя, забезпечує можливість у процесі навчання оперативну, системну і послідовну освоювати нові знання, інформацію, принаймні її перманентного накопичення і розвитку, тобто орієнтуватися в складному і потужному потоці інформації, оновлюється з блискавичною швидкістю, впевнено існувати і розвиватися в інформаційному суспільстві впродовж життя. Це є дуже важливим у контексті розробки освітянської стратегії формування творчої особистості.

-
1. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Вид. Ліра-К, 2016. 608 с.
 2. Нищук Є. Культура України – основа ціннісного та економічного фундаменту держави. *Фахівцю бібліосервісу*. 2017. 16 березня. // <https://lib.if.ua/prof/?p=2033>
 3. Ногінська А. О., Чебан О. М., Федорова І. В. Впровадження елементів елективного курсу в процес підготовки магістрів-аграріїв ОДАУ. *Аграрний вісник Причорномор'я*. Одеса, 2019. Вип. 94. С. 100 - 109 // <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/67/60>
 4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. *Освіта. ua*// <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>

ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Синельник О.

Тема «Феномен політичної філософії Арістотеля» є дуже актуальною у сучасному контексті. Адже, ідеї філософа зараз є джерелом західної політичної думки. Його філософія є актуальною тому, що в ній викладене

глибоке розуміння природи політики та держави, справедливості та рівності, демократії та прав людей. Філософія Арістотеля продовжує обговорюватися вже протягом багатьох років. Арістотель – відомий давньогрецький філософ, логік, науковець-енциклопедист, засновник класичної логіки. Народився 384 р. до н.е. в місті Стагір у родині дуже відомого лікаря Нікомаха. Сімейну справу Арістотель не продовжив, проте у своїй філософії часто звертався до медицини [1]. Вже у 17 років майбутній філософ поїхав до Афін та вступив до Платонівської школи. Спочатку Арістотель був старанним здобувачем, який дотримувався принципів, від яких згодом втомився. Школа була для нього джерелом знань та натхнення. В ті часи він писав свої твори, які відкрили його риторичні здібності. Саме риториці він присвятить все своє життя. Згодом, завдяки своїм успіхам, Арістотель отримав місце викладача у школі. Загалом в академії він перебував 20 років [1, 2, 3].

У 343 (342) році до н. е. Філіп II запросив Арістотеля стати вихователем для його сина Олександра, якому виповнилося тринадцять років. Філософ погодився та переселився в царську резиденцію Пеллу, а згодом у Мієзу. Він викладав своєму вихованцю історію Греції і Персії, географію, політику, поезію, насамперед твори Гомера. З часом, відомий всім Олександр Македонський буде говорити, що батько дав йому життя, а Арістотель те, за що його варто шанувати. У 339 році до н. е. виховання було завершено і Арістотель повернувся до свого рідного міста Стагір, де прожив наступні три роки [3]. Після битви при Херонеї у 338 році до н. е., Олександр став царем, а Арістотель у 336 році до н. е. повернувся в Афіни. Там з допомогою свого друга Антіпатра, він відкрив свою філософську школу Лікей або ще відому як перипатетична. Цю школу навіть можна назвати дослідницьким університетом. Спосіб навчання був специфічний: Арістотель читав лекції про метафізику, фізику, діалектику, прогулюючись по саду. Він залучав своїх слухачів збирати фактичний матеріал, який у подальшому використовував у своїх працях. Прикладом є його відомий твір «Політика», при написанні якого було використано дані з державного устрою 158 давньогрецьких

полісів, які збирали багато людей [2, 3]. Під час анти-македонського повстання, яке відбулося у 323 році до н. е., Арістотель переїхав до міста Халкиду у Греції. Де у 322 році до н. е. помер від хвороби шлунку [7].

Філософські ідеї Арістотеля відігравали важливу роль у його житті та творчості. Вони були основою його світогляду, визначали його інтереси та спрямували його діяльність. Він написав понад 150 творів в різних галузях знань. Його головні праці включають «Метафізику», «Нікомахову етику», «Політику», «Риторику» та «Поетику». У цих творах Арістотель розробив всебічний філософський підхід до світу, який включав теорію буття, етику, політику, естетику та інші аспекти людського життя. Арістотель був першим хто відкрив фізику, як вчення про природу та визначив її основний термін – рух. Також він займався розкриттям анатомічної суті тварин, описував механізми руху чотириногих, вивчав молюсків, риб, земноводних, плазунів, комах. Один з його висловів: «Найкраще сприймає речі той, хто знає їхній початок і стежить за їхнім поступовим розвитком» [2]. Найбільший внесок Арістотеля в природознавство в тому, що він запропонував свою систему світу. Він вважав, що в центрі Всесвіту розташувалася нерухома Земля, а навколо неї рухаються небесні сфери з закріпленими зірками і планетами. Його ідеї і пізнання втілилися в працях «Про виникнення і знищення», «Про небо», «Метеорологія» [1]. Філософію Арістотель поділив на 3 види: практичну, поетичну, теоретичну. Він визначив 4 причини всього сущого на планеті: матерія, форма, причина, мета. Відкрив закони логіки і створив класифікацію властивостей буття, засновану на певних ознаках і філософських категоріях. Арістотель створив вчення про душу, яка на його думку, була пов'язана з духовною і матеріальною складовими. Заперечував існування ідей поза речами. Арістотель першим розділив філософію на дві науки – теоретичну та практичну. «Перша філософія», або метафізика, має своїм предметом «сущє як таке» на відміну від «другої філософії», яка вивчає тільки якийсь вид сущого. У своїй першій філософії Арістотель всебічно обговорив сутність пізнання, а у своїх логічних трактатах створив засоби для

пошуку і доведення істини. Цим самим він заклав філософські засади науки, на яких ґрунтувався її подальший розвиток протягом багатьох століть. Арістотель вважається засновником етики, як філософської науки. Він вивчав етику та мораль і розробив концепцію щастя, як кінцевої мети людського життя. Він вірив, що філософія має сприяти пізнанню і розумінню світу та природи людини. Ці ідеї стали основою для філософських досліджень пізнання, істини і філософської рефлексії [2, 3].

Саме з іменем Арістотеля пов'язане зародження політичної науки як самостійної. Вперше в історії наукової думки він здійснив спробу комплексного розвитку політичної науки, яка виявилася пов'язаною з етикою. Написав велику кількість праць, зокрема на політико-правову тематику. Прикладами, що дійшли до нашого часу є: «Політика», «Афінська політія» або «Афінівська Конституція», «Етика» і «Риторика» [8]. Політику Арістотель визначав, як цивілізовану форму діяльності спільноти, що спрямована на досягнення «загального блага», закріпив за нею функції узгодження загальних та приватних інтересів, здійснення панування і керування суспільними справами. Під політикою розумівся особливий підхід до організації управління суспільством [5]. Державу вважав продуктом природного розвитку. Людина за своєю природою істота політична, і тільки в державі завершується ця генеза політичної природи людини. Головною ідеєю трактату «Політика» є концепція загального блага, в межах якої філософ розглядає соціально-політичну теорію. За думкою Арістотеля, ідеальна держава відповідає його уявленням про справедливість і сприяє досягненню блага громадян. Він визнавав поліс як спеціально організоване співтовариство людей, тобто поліс – це перш за все люди, а вже потім матеріальні блага та інституції [6].

Найкращою формою правління філософ вважав «політію», держава, що складалася б із «середніх» людей. Тобто все в їх житті носило б поміркований або ж «середній» характер. Політія позиціонується, як найсправедливіша форма правління, тому що присутня політична засада

рівноправ'я. Урядовці мають обиратися на короткий термін, що дає змогу знизити можливість зловживання посадовими привілеями. Ціллю держави Арістотель визначав «виховання культурних людей, у яких розум аристократа поєднується з любов'ю до наук та мистецтва» [6]. Арістотель вважав, що держава має бути достатньо великою, аби мати змогу ефективніше себе захистити та задовольнити свої потреби. Але не надто велика для конституційного правління. Філософ впевнений, що великим містом ніколи не вдасться вдало керувати [6].

Також Арістотель виділяв та досліджував різні форми уряду. Виділяв досконалі: монархію, аристократію, демократію та недосконалі: тиранія, олігархія, демагогія. «Правильними формами правління є ті, в яких правитель піклується про добробут людей, неправильними – де правителі піклуються лише про власні блага». Як економічний, так і політичний стан змінюються за значимістю і схиляють державу до більш чи менш крайньої форми [4, 6].

Для філософа ідеалом було конституційне правління, і ні в якому разі не деспотичне. Тому з самого початку Арістотель дотримувався думки, що над усіма має стояти закон. Це не була поступка людським слабостям, це було невід'ємною частиною доброго правління, а отже – характеристика ідеальної держави. Така форма правління передбачала незалежність обох сторін, держави та громадян. Конституційне правління в державі також тісно пов'язане з питанням про те, що краще – політика найкращих людей чи політика за найкращим законом, адже політика, спрямована на досягнення інтересів її суб'єктів, завжди є політикою за законом [3]. Виділив 3 особливості конституційного правління. По-перше, це влада в інтересах усього населення, на відміну від влади груп сумнівної моральної орієнтації або влади в інтересах окремих класів чи осіб. По-друге, це легітимне правління, засноване на обов'язкових правилах, обов'язкових як для урядовців, так і для народу, який немає права порушувати закони чи звичаї, а не на довільних і спонтанних рішеннях. По-третє, конституційне правління ґрунтується на добровільній згоді підданих і відрізняється від тиранії, яка

спирається виключно на застосування сили. Арістотель чітко виклав ці відмінні риси конституційного правління, але не систематизував їх, щоб з'ясувати, які зв'язки існують між ними і чи є цей перелік повним. Філософ виявляв великий інтерес до конституційного правління, оскільки серйозно ставився до ідеї, що закон є незайвою, а необхідною умовою цивілізованого життя, як зазначено в «Законах» [3].

Філософія Арістотеля виправдовує рабство. На його думку, рабство створила сама природа. Тобто, є люди, що від народження здатні лише слідувати чужій волі та здійснювати чужі замисли – це і є раби. Таким чином, раб є лише знаряддям у руках господаря і використовується лише для його блага. Робить чітке розмежування між звичайними громадянами та рабами. Перші мають абсолютне право брати участь у суспільному житті, права та привілеї. В свою чергу другі та осілі чужоземці були позбавлені всіляких прав брати участь у політичному житті [3, 6]. Філософ стверджував, що політика має сприяти досягненню щастя для всіх громадян. Також підкреслював важливість громадянської відповідальності та активної участі громадян у справах полісу. Він вважав, що громадяни несуть відповідальність за долю своєї політичної спільноти. [4]. Арістотель вважав, що справедливість є основою для будь-якого політичного устрою. Стверджував, що справедливість полягає в тому, щоб кожному належало те, що йому належить за його заслугами. Про війну Арістотель писав, що війна, яка ведеться проти тих, хто відмовляється коритися, завжди справедлива. Звичайно, така позиція була зумовлена тогочасними політичними реаліями. Отже, будь-яка війна була справедливою і чесною з точки зору її переможців [6].

У підсумку, ми можемо сказати, що філософські ідеї Арістотеля вплинули на подальший розвиток політичної філософії та політичних теорій. Його ідеї і на сьогоднішній день залишаються важливими для дебатів про справедливість, права людини, роль громадян та багато іншого. Звичайно, уявлення Арістотеля не є бездоганними, адже вони були написані в інші

часи, в іншому контексті та їх не завжди можна застосувати до сучасного світу. Однак, незважаючи на це, вони є цінним джерелом знань і розуміння, яке може допомогти краще зрозуміти природу політики і держави. Конкретно для України можна виділити такі аспекти, як: виховання дітей та підлітків, адже від їх свідомості залежить майбутнє держави; рівність прав всіх громадян, адже у нашій країні все ще простежується нерівність в певних моментах; підвищення справедливості та рівності обох сторін; піклування правителя в першу чергу про добробут громадян та держави.

-
1. Арістотель біографія коротко. *Dovidka.biz.ua* // <https://dovidka.biz.ua/aristotel-biografiya-korotko/>
 2. Арістотель – життя, філософія, книги. *Філософія і Релігієзнавство* // <https://tureligious.com.ua/aristotel-zhyttia-filosofia-knyhy/>
 3. Арістотель: політичні ідеали: 6. *ІЗБОРНИК*. // <http://izbornyk.org.ua/istpolit/ipd07.htm>
 4. Арістотель: політичні реалії: 7. *ІЗБОРНИК* // <http://litopys.org.ua/istpolit/ipd08.htm>
 5. Арістотель «Політика». *Хрестоматія для лінивих. Політологія*. 2020.18.03. // <https://anthologyforthelazy.webnode.com.ua/l/jesse-cayden-dati-turu-na-2020-rik/>
 6. Клокун А. «Політика» Аристотеля: модель ідеальної держави. *Пломінь*. 2018. 06.10 // <https://plomin.club/politics-of-aristotle-the-model-of-an-ideal-state/>
 7. Творець філософських першооснов науки. До 2400-річчя з дня народження Аристотеля. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. 2016. № 40 // <https://kpi.ua/aristotle>
 8. Особливості уявлень про державу та право у країнах Давнього Сходу та Античному світі. Державно-правові вчення Середньовіччя. Т. 1. *Національна Академія внутрішніх справ України*. // https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/lekcii/ivdp_t1.docx

ЯПОНСЬКЕ ТАТУЮВАННЯ ЯК ВИД МИСТЕЦТВА

Шевчук А.

Татуювання на людському тілі присутнє у загальнолюдській культурі ще з давніх часів. Сучасність не виняток, і зараз, як і тоді, тату мають свої сенси, свої за та проти. Японське татуювання, або іредзумі, – це давня

З М І С Т

1. Кравець О., Букач В. М. Володимир Великий у вітчизняній історіографії.....	3
2. Шеремета В., Букач В. М. Постать Б. Хмельницького в українській історіографії.....	9
3. Окул І. І. Арман дю Плессі де Рішельє: дипломат, політик, організатор.....	15
4. Гавриленко Н. Зовнішня політика Великої Британії в період «холодної війни».....	24
5. Недялкова В., Лясков О. О. До проблеми розвитку культури мовлення учнів початкових класів.....	30
6. Рабаджи К. С. Реалізація диференційованого підходу у гуртковій роботі: основні поняття та методи.....	39
7. Федорова І. В. Інноваційні підходи щодо розвитку творчості особистості у процесі фахової підготовки здобувачів освіти.....	50
8. Синельник О. Феномен політичної філософії Аристотеля.....	56
9. Шевчук А. Японське татування як вид мистецтва.....	62
10. Діаз Г. Бітломанія та музична революція: вплив гурту «The Beatles» на формування сучасної музичної парадигми.....	70
11. Гуцул О., Кривдіна І. Б. Загальні засади працевлаштування українських біженців у країнах ЄС.....	77
12. Красильникова А. Культ звинувачення жертви в освітньому середовищі України.....	85
13. Наші автори.....	91

Примітка:

1. Статті Діаз Г., Шевчук А. підготовлені під наглядом керівництвом приват-професора Букача В. М.
2. Стаття Гавриленко Г. підготовлена під науковим керівництвом доцента Мойсєвої Т. М.
3. Стаття Красильникової А. підготовлена під науковим керівництвом доцента Чістякової І. М.
4. Стаття Синельник О. підготовлена під науковим керівництвом доцента Самуйліка М. М.

Історичний досвід і сучасність: Матеріали XXX наукової конференції здобувачів вищої освіти. Статті / Відп. ред. В. М. Букач.
Вип. 47. Одеса: ПНПУ, 2024. 92 с.

Підписано до друку	. 05. 2024
Умовн.- друк. арк.	4,3
Тираж	100 прим.